

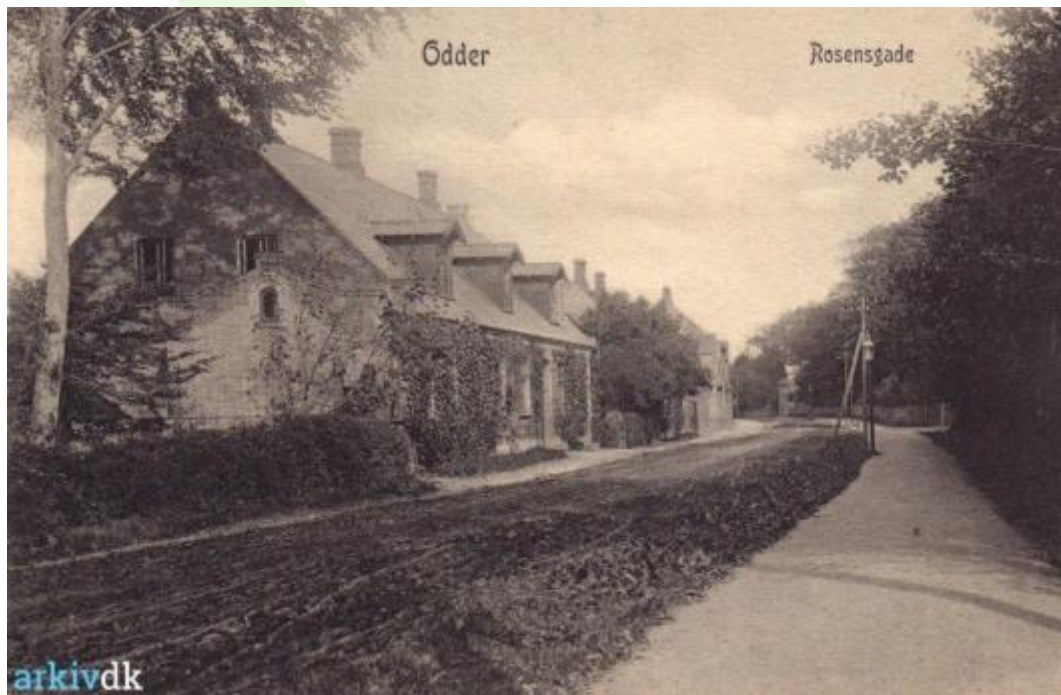
Rathloushus – en historisk bygning i Rosensgade 126

Rosensgade 126, der i dag bærer navnet Rathloushus, er et hus med en lang og bevæget historie.

De offentlige papirer, der er omkring huset i dag, er enige om, at huset blev bygget i 1919. Det er en sandhed med modifikationer, for oprindeligt blev der i 1883 opført en bygning, som formentlig var en slags aftægtsbolig for J.P. Aggesen, som var forpagter af Rathlousdals Gods. Bygningen bestod af en 1-etages grundmuret bygning med vinkeltag beklædt med skifer. Der var 2 tagkviste og 2 skorstene og havde altså ud over den ene etage også en delvist udnyttet tagetage.

Blot 4 år senere, altså i 1887, bliver huset til et hjem for herredsfoged Charles Nanke og hans hustru, Anna Maria Emilie Mørch. Der bliver i den anledning bygget til i husets længderetning, så der bliver plads til, at herredsfogeden får kontor i bygningen. Tagetagen bliver også udbygget, så den kan udnyttes med værelser til børn og tyende.

12 år senere, i 1899, foretages der endnu en ombygning, hvor der bl.a. sker en større udbygning af tagetagen, og her kommer de 2 knast-tilbygninger bl.a. til sammen med en lille gavlbygning. Huset fremstår nu som en bygning med hele 3 skorstene og 3 kviste, og begge gavle er ført op over taget.

Rosensgade 126, 1898. Det gamle Herredskontor i "Slippen".

Foto: Odder Lokalhistoriske Arkiv.

Odder alderdomshjem

En ny, stor forandring sker i 1914. Her købes bygningen af Odder Sogneråd til at skulle rumme et alderdomshjem – faktisk et af de første i Danmark. Efter ombygningen er der 10 værelser i stueetagen samt fælles opholdsstue, køkken, wc og entré. Tagetagen indeholder 8 værelser,

tørreloft og et såkaldt kloset-rum. Der bliver altså plads til 18 beboere i alt, men især i tagetagen er værelserne små og mørke allerede fra begyndelsen.

Alligevel er der stor rift om pladserne med lange ventelister helt fra starten. Derfor går der heller ikke mere end 5 år, før der igen sker en udvidelse. Her tilføjes der bl.a. en ekstra etage, 2 franske altaner og 10 kvistvinduer med vinkeltag. Nu har alderdomshjemmet 40 værelser, toiletter, vaskerum, spisestue, et rigtigt badeværelse, tørreloft og værelser til personalet. Og så kom huset også til at rumme en helt speciel funktion, nemlig en lig-stue. Nye beboere må ikke flytte indbo og tøj ind på deres værelser, før det hele har været en tur gennem desinfektion – i lig-stuen. Man var simpelthen bange for, at beboerne og deres bohaver skulle medbringe lus, lopper og infektioner, så derfor havde man denne regel.

Ved ombygningen i 1919 bliver der også under de nordligste 22 meter af huset gravet ud til kælder, som anvendtes til brænderum, fyrrum og viktualierum. I 2022, da soklen mod Rosensgade blev gravet fri med henblik på dræning og isolering, blev det opdaget, at 10-12 meter af soklen rent faktisk manglede.

Rosensgade 126. Foto fra 1920 – Odder Lokalhistoriske Arkiv.

Der har uden tvivl været en temmelig streng disciplin på "De Gamles Hjem" i Odder. Men at der også har været en både værdig og kærlig omsorg for hjemmets beboere, tyder meget på. Under alle omstændigheder har beboerne ikke været i stand til at ytre sig specielt negativt på grund af deres sociale status og det faktum, at de var "værdigt trængende". Når først man var flyttet ind, havde man kun det med sig, som var det allermest nødvendige, og det gamle hjem var opløst. Intentionerne har givetvis været de allerbedste.

I 25 år gik livet uden den store polemik og opmærksomhed på De Gamles Hjem i Odder. I 1938 havde man opført et baghus i røde sten og med tegltag. Det lille baghus, der lå vinkelret på hovedejendommen mod sydvest var indrettet med lig-stue, vaskehus og hønsehus. I 1940 blev hønsehuset lavet om til et cykelrum, og der opførtes et lille træskur med halvtag til opbevaring af haveredskabet – og til pissoir! Det må have givet en dejlig duft i haven. I 1943, 1950 og 1952 laves der småjusteringer på ejendommen. Dog er der en ret sjov bemærkning, der stammer fra

synet i 1952, nemlig: *Svineholdet gennem mange år i oprindeligt cykelrum, litra B, er ophørt.* Svinehold og pissoir i baghaven. Der har givetvist været en "duft af jeg ved ikke hvad".

De sidste udvidelser og istandsættelser af bygningen foregår i 1957/58 og i 1964, hvor taget på den gamle del af bygningen istandsættes. Også her i 1964 er der tale om, at pladsen er for lille, at værelserne ikke lever op til tidens standard, og at man er nødt til at finde på nye løsninger. Og 4 år senere, i 1968, er sognerådet klar med en plan for et nyt alderdomshjem i Odder – en bygning på 6.000 m², som kan rumme 72 pensionærer samt en tilbygning med bestyrerbolig og personaleværelser. Skitserne er udarbejdet af arkitekt Holm Nielsen fra Odder. Prisen anslås til 6-7 millioner kroner. Det var rigtig mange penge dengang.

Men uanset hvor små og mørke værelserne måtte have været, så kunne Aarhus Stiftstidende i 1972 citere en af beboerne for følgende udtalelse: *Værelserne er ganske vist ikke store, men de er hyggelige, og jeg har faktisk ikke brug for mere plads.* Og en anden beboer tilføjer: *Vi mangler ikke noget her. Forplejningen er prima både med renlighed og mad.*

I 1977 har diskussionen omkring en bevarelse af det gamle alderdomshjem og opførelsen af et nyt bølget i den del år. Der kommer en normeringsplan for at dæmme op for de værste mangler, og mere personale bliver ansat. Men debatten fortsætter ufortrødent, og i 1984 kan De Gamles Hjem fejre 70 års-jubilæum. Byrådet har omsider sat byggeriet af et nyt ældrehjem i gang, og det er besluttet, at ejendommens funktion som alderdomshjem skal ophøre med udgangen af 1985. En æra er forbi. En ældre beboer siger til byrådsmedlem Tage Nielsen ved jubilæet, at hun tvivler på, at man kan finde et sted til de gamle, som er lige så godt som det, de skal forlade. *Jeg synes, det er meget forkert at nedlægge så godt et hjem,* siger hun.

De følgende år sker der mange ting i bygningen. Den bliver sat til salg i 1985, men anvendes midlertidigt bl.a. som børnehave og som kursuscenter drevet af de nye ejere af bygningen, ægteparret Jørn og Jonna Simonsen. I den periode bliver der opført en ny bygning vinkelret på hovedbygningen ved den nordligste 3.del af hovedbygningen. Bygningen bærer nu navnet Rathlouscentret. Lokalerne lejes ud fortrinsvist til Handelskostskolen, og kursisterne bliver undervist på stedet, spiser her og bor her også. Der er indrettet 40 værelser i centret. Økonomien halter svært, og der bliver over 3-4 år afholdt hele 3 tvangsauktioner over bygningerne.

Af en annonce d. 6.september 1989 kan man læse, at Rathloucentret er sat til salg – igen. Sælger er Kreditforeningen Danmark, og prisen er sat til 8 mio. kr. Der er stadig handelskostskole-elever i bygningen.

Fra kursuscenter til asylcenter. 1990-1995.

Da det ikke umiddelbart lykkedes at sælge Rosensgade 126, besluttede Kreditforeningen Danmark – nu Realkredit Danmark – sig til at udleje bygningen. Det blev Røde Kors, som i juni 1990 rykkede ind med et asylcenter for flygtninge fra bl.a. Iran, Irak og Palæstina. Det er altså asylsøgere fra krigshærgede lande, der søger til Danmark i perioden fra midt i firserne til midt i halvfemserne. I september 1990 skriver Berlingske tidende, at udgifterne til asylansøgere er fordoblet. Derfor må Justitsministeriet bede Folketinget om en ekstrabevilling på 140,4 mil. kr.

Pengene skal, jf. Justitsminister Hans Engell, skaffes til veje, fordi presset på de eksisterende asylcentre er så stort, at Dansk Røde Kors og Justitsministeriet i samarbejde har måttet åbne hele 7 nye centre. Blandt dem er Rosensgade 126 i Odder – også kaldet Rathloucentret.

For Rosensgade-bygningen bliver det 6 år med dramatiske begivenheder. Lederen af centret var Peter Ingerslev. Der bor fra starten mellem 130 og 140 beboere på det asylcenter, der bliver oprettet her. Man skal huske på, at bygningen som kursuscenter rummede 40 værelser. Så der har været mange stuvet sammen i hvert rum, og det skal naturligvis give gnidninger. Især med en gruppe mennesker, som er så hårdt præget af krig og elendighed – og som sandsynligvis også rummer en hel del vrede og aggression i sig som følge af begivenheder i det land, de er flygtet fra.

På Rathloucentret satte man en blandet gruppe flygtninge sammen. Der var især en større gruppe palæstinensere, men i øvrigt var gruppen så blandet, at flere grupper kom i klammeri med hinanden, fordi de hver især havde været på fjendtlig side i deres hjemland i forhold til øvrige familier eller grupper. Det var heller ikke med udelukkende glæde, lokalbefolkningen i Odder reagerede. Naboerne klagede fra starten over larm og svineri.

Det kom også til dramatiske episoder som bl.a. i 1990, da nogle unge mænd smed en hjemmelavet bombe ind på pladsen foran indgangen. Det gik ud over en lille pige på 4 år, som dog gudskelov overlevede. Der var udløbere af et kniv-opgør mellem asylansøgere i Birkerød, som trak tråde til Odder – og skabte gnidninger mellem beboerne. Men der var også gode historier om forældre og børn, som fik en ny chance for et godt liv i Danmark – og som lykkedes med det.

En af de historier blev levendegjort i 2025, da huset fik besøg af en yngre par. Kvinden så sig nysgerrigt omkring og blev tilbudt en rundvisning. Det viste sig, at hun havde boet i bygningen som asylansøger, da hun endnu var en lille pige. Siden kom hun sammen med familien til Sjælland, og her fik både far og mor arbejde – og alle 3 børn en god uddannelse. Hun var blevet ingeniør og kom for at opfriske sine minder fra Odder sammen med sin mand. Besøget endte med, at parret sagde tak til huset ved at give en is til alle beboerne. Det udløste en lille udflugt til Hou, hvor der blev spist is for alle pengene.

OK-fonden og Senior-andelsboliger. 1996 ff.

Bygningen i Rosensgade 126 stod igen tom i 1995. Og i 1996 blev den solgt til OK-fonden. Fondens plan var at ombygge det gamle alderdomshjem til ældrevenlige andelsboliger for ”ældre, som føler sig for raske og rørige til decideret ældrebyggeri, men som på den anden side godt vil have noget mindre”. Det var en succes fra starten. Det var dog et spørgsmål, om man overhovedet kunne få kvoter til 18 boliger, og man påregnede rent faktisk at skulle vente i årevis på byggekvoter til ombygningen. Odders kvoteantal var helt i bund, og den ordinære kvote lå på 9 boliger pr. år. De gik i første omgang til et byggeri på Stenslund-grunden ved Østermarksvej. Der var dog én ekstra mulighed, nemlig af få en andel af puljen ”restkvoter”, og OK-fonden endte med at få de ønskede 18 stk., så man kunne gå i gang med ombygningen. Odder kommune gjorde en stor indsats for at hjælpe fonden med at skaffe kvoter, og formand Arne Ginge var nærmest euforisk, da det lykkedes allerede indenfor det første år.

Oprindeligt var planen at bygge 21 lejligheder. Men de første interesserede, som meldte sig, gav udtryk for, at lejlighederne var for små. Med 18 kvoter indhentet var valget nemt.

Rathloushus

At OK-Fonden i 1996 så rigtigt med købet og ombygningen af det gamle plejehjem viste sig ved, at samtlige boliger blev udsolgt på 14 dage, da de blev udbudt til salg. Der kom 110

henvendelser, hvoraf de 90 var seriøse, og ejendomsmægler Niels Oustrup var godt tilfreds. Gennemsnitsalderen på de, som endte med at købe lejlighederne lå på mellem 60 og 65 år. Halvdelen af de nye beboere kom fra Odder kommune, mens den anden halvdel var tilflyttere. De i alt 27 beboere kunne påbegynde indflytningen i begyndelsen af 1997 efter en gennemgribende og meget omfattende ombygning og istandsættelse, der løb op i en pris på ca. 15 millioner kroner. Renoveringen omfattede bl.a. en ny elevatorskakt og en bred svalegang langs med hele bygningen.

Den smukke parklignende have er et kapitel for sig med store træer, en flot græsplæne og smukke beplantninger. En havemand passer haven i store træk, men beboerne hjælper også til i fællesskab, så vidt de kan.

Odder å, som løber i bunden af haven, danner en smuk afslutning. Der er bare små 500 meter til gågaden med indkøbsmuligheder af alle slags og kun omkring 100 meter til skovstierne. Den smukke allé ud mod Rathlousdal er et yndet mål for spadsereture, når solen skinner. Det samme gælder for stien, som løber på den anden side af åen og fører ind til museet og herfra videre ind til centrum af Odder.

I sommeren 2026 blev der i haven opført en pavillon til brug for husets beboere, som her kan komme ud i naturen uanset vejr og vind.

Der har siden 1998 helt naturligt været både afgang og tilgang af beboere. Fællesskabet ændres efter beboersammensætningen – også en helt naturlig ting. Det har været nødvendigt at skruer på vedtægterne et par gange bl.a. omkring alderskravene til nye beboere – krav, som har vist sig at være nødvendige for at undgå et for højt aldersgennemsnit, da et sådant nemt kan være hindrende for de gode fællesskaber.

Rathloushus har i dag ca. 22 beboere fordelt over 18 andelsboliger spændende fra 73–129 m². Der er oprettet en interesseliste, man kan blive skrevet på ved henvendelse til bestyrelsen.

Elsa Holmer, Odder d. 18.juli 2026.

Rosengade 126, vestsiden. 2020. Foto: Elsa Holmer.

Hele bogen om husets historie kan fås i PDF-format ved henvendelse til bestyrelsen. Bogen er på 35 sider inkl. illustrationer og bilag.